VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG INZAKE HET ONTWERP VAN HET BESLUIT CHARTAAL BETALINGSVERKEER

II Reactie van de minister van Financiën

De regering is de vaste commissie voor Financiën erkentelijk voor de aandacht die zij aan het onderhavige ontwerpbesluit heeft geschonken en voor de door haar daarover gestelde vragen. De vragen zijn door de regering voorzien van een volgnummer en worden beantwoord in de volgorde van het door de commissie uitgebrachte verslag.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpbesluit chartaal betalingsverkeer. De internationale spanningen nemen toe en digitale systemen blijken kwetsbaar. Daarom vinden deze leden het van groot belang dat contant geld een betrouwbare terugvaloptie blijft, voor iedereen en in het hele land. Zij hebben nog enkele vragen.

1. De leden van de D66-fractie vinden het belangrijk dat het besluit ruimte laat voor innovatie in de manier waarop contant geld beschikbaar wordt gesteld. Zij waarderen de techniekneutrale opzet en de mogelijkheid voor De Nederlandsche Bank (DNB) om ontheffing te verlenen voor innovatieve voorzieningen, zoals kleinere, flexibel inzetbare geldautomaten. Wel lezen zij dat het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) adviseert DNB ook uit eigen beweging ontheffing te laten verlenen. Welke ruimte ziet de minister om via een ontheffing ook nieuwe vormen van voorzieningen onderdeel te maken van de chartale basisinfrastructuur, zoals een mobiele geldautomaat die op vaste tijden verschillende locaties bedient? Tellen voorzieningen met een ontheffing mee voor de bereikbaarheids- en beschikbaarheidsnormen? Is de minister bereid DNB vooraf duidelijke criteria voor een ontheffing te laten publiceren, zodat aanbieders weten welke ruimte er is?

DNB heeft de mogelijkheid om onder andere ontheffing te verlenen van de eis dat een voorziening voor het opnemen van eurobankbiljetten een capaciteit heeft van ten minste zesduizend bankbiljetten. Deze ontheffingsmogelijkheid biedt ruimte om nieuwe vormen van voorzieningen onderdeel te maken van de chartale basisinfrastructuur. Zoals in de nota van toelichting wordt aangegeven, kan bijvoorbeeld gedacht worden aan kleinere, flexibel inzetbare geldautomaten. Ook een mobiele geldautomaat die op vaste tijden verschillende locaties bedient zou onder een ontheffing kunnen vallen, mits voldaan wordt aan de voorwaarden voor een ontheffing: dat storingen in het girale betalingsverkeer voldoende kunnen worden opgevangen en de goede dienstverlening aan klanten gewaarborgd is. Voorzieningen onder de genoemde ontheffing tellen naar rato mee voor de bereikbaarheids- en beschikbaarheidsnormen.

In de praktijk is Geldmaat, als samenwerkingsverband waarmee de banken aan hun verplichtingen op grond van de Wet chartaal betalingsverkeer en dit besluit voldoen, de enige denkbare aanvrager van een dergelijke ontheffing. In plaats van alle ontheffingsmogelijkheden en criteria van tevoren uit te denken, stelt de regering vertrouwen in het goede gesprek tussen DNB en Geldmaat. In de voorfase van een ontheffingsverzoek kan al contact zijn, zodat DNB duidelijkheid kan bieden over de benodigde onderbouwing en de slagingskans van het ontheffingsverzoek. Dat zorgt ook dat de mogelijkheden voor DNB om ontheffing te verlenen breed blijven zodat er ruimte blijft voor verschillende soorten innovatie.

2. De leden van de D66-fractie hechten eraan dat ook middelgrote banken en nieuwe toetreders tegen redelijke voorwaarden gebruik kunnen maken van de chartale basisinfrastructuur. De regering schreef eerder dat de tarieven en voorwaarden voor aansluitende banken ‘eerlijk, redelijk en niet-discriminerend’ moeten zijn en dat DNB hier nadere invulling aan kan geven. Hoe toetst DNB of aan deze norm wordt voldaan? Komt er een beleidsregel, en zo ja, wanneer? Wat is de stand van zaken van de afspraken tussen de aanbieders van de chartale basisinfrastructuur en de aansluitende banken?

De regering heeft gekozen voor een open norm en om niet verder voor te schrijven welke kostenelementen in de prijsstelling moeten worden meegenomen. Dat is voor dit soort regelingen

niet ongebruikelijk, omdat niet alle kostensoorten vooraf zijn te voorzien. De open formulering zorgt ervoor dat alle relevante feiten en omstandigheden kunnen worden meegewogen bij het bepalen van het eerlijke, redelijke en niet-discriminerende karakter van de tarieven en voorwaarden. Een beleidsregel komt er daarom niet op voorhand. In de praktijk kan dan worden bezien of er bijvoorbeeld grote kostenverschuivingen van grote naar kleine banken plaatsvinden. In de toelichting bij de wet is aangegeven dat een bekostiging die gebaseerd is op het aantal transacties op de chartale basisinfrastructuur op voorhand tot de beste uitkomsten lijkt te leiden.

DNB heeft als toezichthouder het mandaat om uit te vragen hoe het gesteld is met de tarieven en voorwaarden voor de toegang voor banken die geen eigenaar zijn van de chartale basisinfrastructuur. Als hier aanleiding voor is kan DNB verder onderzoek doen. Verder zal DNB, zodra banken die nog geen toegang hebben tot (delen van) de chartale basisinfrastructuur maar dit wel willen, erop toezien dat dit 'eerlijk, redelijk en niet-discriminerend' plaatsvindt. DNB houdt toezicht op de norm en kan handhavend optreden als die wordt overtreden.

3. De leden van de D66-fractie vinden dat juist voor een crisis goed moet zijn nagedacht over hoe contant geld bij mensen blijft komen. Zij maken zich zorgen over de afhankelijkheid van één geldtransporteur, die volgens eerdere schattingen 90 tot 95 procent van de markt bedient. Welke risico's ziet de minister hierbij en welke daarvan worden met dit besluit niet afgedekt? De regering noemde het voorgestelde regime eerder 'voor nu voldoende', terwijl het onderzoek van de Autoriteit Consument & Markt (ACM) naar de overname van Ziemann Nederland door Brink's nog liep. Is dat onderzoek inmiddels afgerond en wat is de uitkomst? Is er nu aanleiding voor aanvullende maatregelen? Zo nee, bij welke ontwikkeling wel?

De afhankelijkheid van één geldtransporteur leidt, zoals de leden van de D66-fractie terecht opmerken, tot risico's voor de continuïteit en de marktwerking. Bij uitval van de dominante speler, bijvoorbeeld door faillissement of terugtrekking uit de markt, zou de chartale keten in Nederland verstoord raken. Het monitoringsregime uit de wet en dit besluit is erop gericht om deze risico's tijdig te kunnen signaleren. Door DNB de bevoegdheid te geven om substantiële wijzigingen in de bedrijfsvoering tijdelijk op te schorten, kan samen met de keten gezocht worden naar een oplossing.

Ook de operationele continuïteit van de grote geldtransporteur is een risico, bijvoorbeeld bij cyberaanvallen of logistieke problemen. Hiervoor geldt dat de continuïteit van de geldverwerking en -distributie verder wordt geborgd binnen bestaande crisisstructuren en weerbaarheidsafspraken. In samenwerking met betrokken publieke en private partijen wordt gewerkt met noodscenario's, crisisprotocollen en continuïteitsplannen. Deze maken onderdeel uit van bredere nationale crisisstructuren en worden periodiek getoetst en geactualiseerd. Voor crises binnen de financiële kerninfrastructuur bestaat bovendien een vaste crisisstructuur tussen het Ministerie van Financiën, DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). In deze structuur bestaan korte lijnen met instellingen uit de financiële kerninfrastructuur. Voor de chartale keten is dit nader uitgewerkt in een chartaal crisisplan.

Tot slot kan marktconcentratie leiden tot beperkte marktwerking. De ACM heeft een algemeen mandaat om op te treden tegen misbruik van een economische machtspositie. De ACM kan onder andere optreden als het gedrag van een geldtransportonderneming met een economische machtspositie kan leiden tot uitbuiting van afnemers of uitsluiting van concurrenten. De ACM heeft nog geen uitlatingen gedaan over de stand van zaken van het onderzoek naar de overname van Ziemann Nederland door Brink's. Ik zie uit naar de uitkomsten.

Voorlopig acht de regering de bestaande maatregelen voldoende. Het monitoringsregime uit de wet en dit besluit geven DNB voldoende inzicht om op continuïteitsrisico's te anticiperen en de crisisstructuren bieden steun in noodsituaties. Uit de meest recente Toegankelijkheidsmonitor blijkt dat de tevredenheid over geldtransportdiensten is gestegen in recente jaren.[1] Bovendien ontvang ik vooralsnog geen signalen over verminderde dienstverlening of belemmerend hogere prijzen door Brink's.

[1] https://www.dnb.nl/media/th1g0qms/toegankelijkheidsmonitor-consumenten-en-ondernemers-2024.pdf

4. Deze leden lezen in de eerdere beantwoording dat een grote geldtransporteur ingrijpende wijzigingen vooraf aan DNB moet melden en dat DNB daarna een wachttermijn van maximaal 26 weken kan opleggen om een alternatief te organiseren. In haar uitvoeringstoets stelt DNB echter dat zij geen derde partij kan verplichten geldtransportdiensten uit te voeren als de dominante marktpartij wegvalt. Wie organiseert in dat geval het alternatief en is 26 weken daarvoor voldoende in een markt met één dominante partij? Wat gebeurt er bij plotselinge uitval, waarbij een wachttermijn geen uitkomst biedt?

De verantwoordelijkheid voor het vinden van een alternatief ligt bij alle partijen in de betaalketen, waaronder ook banken en (grote) toonbankinstellingen, waarbij DNB een coördinerende rol op zich kan nemen. De informatieverplichtingen, waaronder het afwikkelingsplan, maken dat DNB goed zicht heeft op wat er nodig is om de belangrijkste geldtransportvoorzieningen aan te blijven bieden. Uit de verplichting voor banken om de chartale basisinfrastructuur en de chartale dienstverlening aan te bieden, vloeit voort dat de geldautomaten gevuld en geleegd moeten worden. Daarvoor is een geldtransportonderneming nodig. De keten zal vervolgens op zoek moeten naar een of meerdere partijen die deze voorzieningen, al dan niet tijdelijk, kunnen leveren of eraan kunnen bijdragen. Bij insolventie zal ook de curator of bewindvoerder van een grote geldtransportonderneming een rol spelen.

5. De leden van de D66-fractie begrijpen dat het chartale crisisplan om redenen van nationale veiligheid niet openbaar is. Is de minister bereid de Kamer hierover vertrouwelijk te informeren?

De leden van de D66-fractie geven terecht aan dat de chartale crisisplannen om redenen van nationale veiligheid niet openbaar zijn De plannen zijn opgesteld door DNB, en worden door DNB beheerd. Deze plannen betreffen afspraken tussen ketenpartners en DNB en voorzien in mogelijke te nemen stappen op het moment dat de chartale keten kampt met een substantieel verhoogde vraag naar contant geld of grootschalige uitval en verstoring. Het plan beschrijft de structuur en wijze waarop de ketenpartijen zullen samenwerken om de crisis zo goed als mogelijk te managen. DNB kan inzicht geven in de inrichting van de sectorale crisisstructuur (TCO) en de samenhang daarvan met het chartaal crisisplan in een vertrouwelijke technische briefing.

Daarnaast zijn de bestaande crisisstructuren hier ook relevant. Voor de belangrijkste instellingen binnen het Nederlandse betaal- en kapitaalmarktverkeer bestaat het Tripartiet Crisismanagement Operationeel (TCO). Het TCO is de crisisstructuur van DNB, de AFM en het ministerie van Financiën dat geactiveerd kan worden bij grote operationele verstoringen in het betalings- en effectenverkeer. Dit geldt ook voor grote verstoringen in het chartale betalingsverkeer.

Verder hebben de relevante partijen in de girale en chartale betaalketen bedrijfscontinuïteitplannen waarin beschreven staat hoe de organisatie kritieke processen zo snel mogelijk kan herstellen in het geval van een calamiteit of crisis.

Tot slot is het van belang dat burgers en bedrijven zelf ook goed voorbereid zijn op storingen in het betalingsverkeer. In dit kader roept de overheid in de campagne ‘denk vooruit’ op om, voor het geval van nood, voldoende contant geld in huis te hebben. Daarbij wordt per huishouden geadviseerd om 70 euro per volwassene aan te houden en 30 euro voor een kind.

6. Tot slot constateren de leden van de D66-fractie dat het ATR als eindoordeel gaf het besluit niet vast te stellen tenzij met de adviespunten rekening wordt gehouden en dat de minister meerdere adviespunten niet heeft overgenomen. Het ATR verzocht de gewijzigde versie opnieuw te mogen beoordelen. Is het besluit opnieuw aan het ATR voorgelegd? Zo nee, waarom niet?

Het besluit is niet opnieuw aan het Adviescollege Toetsing Regeldruk voorgelegd omdat de gewijzigde versie geen effecten heeft voor de regeldruk ten opzichte van de aan het college voorgelegde versie. Daarmee wordt voldaan aan artikel 8, derde lid, van de Instellingswet ATR, waarin is geregeld dat het ATR een aanvullende zienswijze geeft indien eventuele wijzigingen in de voorgenomen regelgeving tot aanvullende regeldrukeffecten leiden. Het ATR beoordeelt dus niet of de regering zijn adviespunten adequaat heeft opgevolgd. Dat is bij andere externe advisering, zoals door de Afdeling advisering van de Raad van State, evenmin gebruikelijk.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD- fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerpbesluit chartaal betalingsverkeer en de bijbehorende nota van toelichting. Zij onderschrijven het belang van een goed functionerende chartale basisinfrastructuur, zodat contant geld beschikbaar blijft voor burgers en ondernemers die daarvan gebruik willen of moeten maken. Tegelijkertijd achten de leden het van belang dat de voorgestelde normen en verplichtingen uitvoerbaar, proportioneel en kostenefficiënt zijn en dat de continuïteit van het chartale betalingsverkeer ook op langere termijn is gewaarborgd. Zij hebben daarom nog enkele vragen over de bereikbaarheid en beschikbaarheid van contant geld, de betaalbaarheid van chartale dienstverlening, de continuïteit van het geldtransport en de monitoring en evaluatie van het besluit.

De leden van de VVD-fractie constateren dat het ontwerpbesluit zowel landelijke dekkingsnormen als aanvullende normen voor de honderd grootste bevolkingskernen bevat. Zij onderschrijven het belang van een goede spreiding van voorzieningen voor het opnemen en storten van contant geld. Zij vinden het daarbij van belang dat de normen aansluiten bij de behoefte van burgers en ondernemers en dat de verplichtingen voor banken in verhouding staan tot het publieke belang.

7. Kan de minister nader toelichten op basis van welke gegevens en berekeningen de landelijke dekkingsnormen en de aanvullende normen voor de honderd grootste bevolkingskernen zijn vastgesteld? In hoeverre zijn de gekozen percentages en afstandsnormen gebaseerd op de feitelijke behoefte aan contant geld en de reisafstanden die gebruikers afleggen?

De landelijke dekkingsnorm is gebaseerd op de vijfkilometernorm, die in het Convenant Contant Geld en in eerdere beleidsstukken van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer uitgangspunt is geweest voor de minimale bereikbaarheid van geldautomaten.[2] In het besluit is de norm gebaseerd op een nieuwe meetmethode van afstanden over de weg in plaats van hemelsbreed. Dit heeft ertoe geleid dat de normafstand korter is geworden en het normpercentage iets is verlaagd, met als gevolg dat de vereiste spreiding aansluit bij de huidige situatie. De nieuwe meetmethode en norm stimuleren Geldmaat om voorzieningen te plaatsen waar mensen binnen vijf kilometer over de weg nu geen biljetopnamevoorziening hebben.

Voor de 100 grootste bevolkingskernen is daarnaast een aanvullende norm geïntroduceerd met kortere afstanden, mede naar aanleiding van het advies van de Europese Centrale Bank. De normen borgen dat de dekking in steden niet verslechtert. Voor de berekening van de norm heeft DNB een model ontwikkeld. Dat is gebaseerd op openbare wegendata, postcode-6-gebieden en de locaties van de voorzieningen van de chartale basisinfrastructuur. In de nota van toelichting wordt de methodiek verder toegelicht.

8. Hoe beoordeelt de minister of de meetmethode voldoende recht doet aan de feitelijke bereikbaarheid van voorzieningen? Kan de minister toelichten hoe wordt voorkomen dat de dekkingsnormen formeel worden gehaald, terwijl bepaalde wijken, dorpen of groepen in de praktijk onvoldoende toegang hebben tot voorzieningen voor het opnemen of storten van contant geld?

De meetmethode voor de bereikbaarheid van voorzieningen moet bijdragen aan voldoende dekking over het land, met name in minder bevolkte gebieden. Waar de afstand tot een voorziening onder het Convenant Contant Geld nog hemelsbreed werd gemeten, gaat dit besluit uit van een afstand over de weg. Dat sluit beter aan bij de feitelijke situatie. Daarnaast bepaalt het besluit dat er ten minste 3.850 biljetopnamevoorzieningen zijn. Dat is meer dan nodig is om aan de vijfkilometernorm te voldoen, zodat de exploitanten van de chartale basisinfrastructuur de flexibiliteit hebben om te bepalen waar het meeste behoefte is aan een extra automaat. In haar locatiebeleid gaat Geldmaat ervan uit dat vooral waar winkels zijn, behoefte is aan geldautomaten. Elk winkelgebied bedient een omgeving, zodat er een *geldverzorgingsgebied* rond de locatie ontstaat. Om ook de bereikbaarheid in dichtbevolkte gebieden te verzekeren, is een aanvullende bereikbaarheidsnorm voor de 100 grootste bevolkingskernen opgenomen.

[2] Zie onder meer de eindrapportage van de MOB Taskforce Herziening standpunt contant geld, bijlage bij Kamerstukken II 2019/20, 37863, nr. 87.

De leden van de VVD-fractie hebben daarnaast vragen over de beschikbaarheidsnormen. Zij constateren dat het ontwerpbesluit verschillende minimumniveaus vaststelt voor de beschikbaarheid van voorzieningen en dat daarbij rekening wordt gehouden met omstandigheden die buiten de invloedssfeer van banken kunnen liggen.

9. Op welke wijze wordt de feitelijke beschikbaarheid van de verschillende soorten voorzieningen gemonitord? Is de minister bereid om, indien uit de rapportages van DNB blijkt dat bepaalde voorzieningen structureel onvoldoende beschikbaar zijn, te beoordelen of aanvullende maatregelen nodig zijn?

DNB gaat als toezichthouder na of de exploitanten van de chartale basisinfrastructuur zich aan de beschikbaarheidsnormen uit het besluit houden. DNB ontvangt per voorziening beschikbaarheidscijfers, zodat zij de beschikbaarheid nauwgezet kan monitoren. De norm geldt landelijk, zodat de exploitanten van de chartale basisinfrastructuur een prikkel hebben om de slecht beschikbare voorzieningen aan te pakken. Als uit het toezicht, uit andere signalen of uit de evaluatie van de wet blijkt dat bepaalde voorzieningen structureel onvoldoende beschikbaar zijn, ben ik bereid om te overwegen of aanvullende maatregelen nodig zijn.

De leden van de VVD-fractie vinden het van belang dat contant geld betaalbaar blijft voor burgers en ondernemers. Zij constateren dat het ontwerpbesluit maximumtarieven vaststelt voor verschillende chartale diensten. Tegelijkertijd kunnen de kosten van de chartale infrastructuur op verschillende manieren doorwerken in de bedrijfsvoering van banken en de kosten die klanten uiteindelijk betalen. De leden willen daarom inzicht krijgen in de verwachte effecten van de tariefregulering.

10. Kan de minister nader toelichten hoe de gekozen maximumtarieven zijn onderbouwd en in hoeverre daarbij rekening is gehouden met de kosten van het aanbieden van de verschillende chartale diensten? Hoe is beoordeeld of de tarieven voldoende ruimte laten voor een kostenefficiënte dienstverlening, zonder dat de betaalbaarheid voor gebruikers in het gedrang komt?

De regering schrijft in de toelichting bij het besluit dat bij de bepaling van de maximumtarieven en hun grondslagen verschillende factoren in overweging zijn genomen. De tarieven zijn vastgesteld mede op advies van DNB. Er is bij vaststelling rekening gehouden met dat de diensten tegen een redelijk tarief beschikbaar moeten zijn, om de betaalbaarheid voor gebruikers voldoende te borgen. Ook is er rekening gehouden met de kostenstructuren die aan de maximumtarieven ten grondslag liggen. De tarieven in het besluit sluiten aan bij de gemiddelde tarieven van de drie grootste banken in 2024, nadat in dat jaar was toegezegd de tarieven te bevriezen op “ongeveer het huidige niveau”.[3] Vanuit het uitgangspunt van het publiek belang van contant geld is een balans getroffen tussen deze tarieven voor chartale diensten en tarieven die niet leiden tot ontmoediging van het gebruik van contant geld. Op pagina 16 in de toelichting bij het besluit worden de tarieven per chartale dienst nader onderbouwd in een tabel.

De maximumtarieven staan los van de mate waarin de dienstverlening van banken kostenefficiënt kan worden aangeboden. Hoe opbrengsten van betaalpakketten en chartale diensten enerzijds en kosten voor chartale diensten anderzijds intern worden verdeeld, is aan de banken zelf.

11. Hoe houdt de minister zicht op de uiteindelijke kosten die burgers en ondernemers dragen voor het gebruik van de chartale infrastructuur? Op welke wijze wordt gemonitord of de maximumtarieven leiden tot een verschuiving van kosten naar betaalpakketten of andere bankdiensten, waardoor de totale kosten voor rekeninghouders alsnog kunnen stijgen?

Vooropgesteld staat dat de wet en het besluit geen eisen bevat die banken dwingen om de kosten door te rekenen en op welke manier zij dat moeten doen. Banken zouden ervoor kunnen kiezen om de kosten zelf te absorberen. De regering erkent het risico dat een verschuiving van kosten naar betaalpakketten kan ontstaan. Uiteindelijk is het aan de banken om de prijzen voor hun

[3] Kamerstukken II 2022/23, 27863, nr. 137.

verschillende betaalpakketten te bepalen, zij concurreren hier immers op met de andere banken. De doorberekening en hoogte van de kosten kan verschillen per bank.

Het besluit eist dat alle betaalrekeninghouders toegang moeten hebben tot chartale diensten, zodat banken geen mogelijkheid hebben om alle kosten voor chartale dienstverlening aan een kleine groep gebruikers die afhankelijk zijn van chartale dienstverlening door te berekenen. Verder wordt in het besluit bepaald dat een bank geen andersoortige (financiële) voordelen mag bieden aan haar betaalrekeninghouders die minder of geen contant geld gebruiken. Dat zou immers in de praktijk neerkomen op een verkapt tarief voor het gebruik van chartale diensten. De regering verwacht dat banken geen betaalpakketten zullen aanbieden die onredelijk geprijsd zijn en daarmee betaalrekeninghouders uitsluiten van het chartale betalingsverkeer.

DNB houdt onder andere toezicht op naleving van artikel 17 van het besluit, dat eisen stelt aan de voorwaarden aan de dienstverlening van een bank. Consumentenorganisaties, zoals de Consumentenbond, maken doorgaans de kosten van de betaalpakketten van banken vergelijkbaar.

12. Kan de minister specifiek ingaan op de gevolgen van de maximumtarieven voor kleine ondernemers die regelmatig contant geld ontvangen en afstorten? In hoeverre is bij de tariefstelling rekening gehouden met verschillen tussen typen ondernemers en de kosten die samenhangen met verschillende vormen van chartale dienstverlening?

Bij de tariefstelling voor zakelijke betaalrekeninghouders is geen onderscheid gemaakt tussen het type ondernemer. De tarieven voor de chartale dienstverlening dienen immers betaalbaar te zijn voor elke zakelijke gebruiker, of dit nu grote of kleinere ondernemingen zijn. Doordat de tarieven gemaximeerd worden, wordt voorkomen dat zakelijke klanten, waaronder kleine ondernemers, onredelijk hoge kosten betalen voor chartale dienstverlening. Zie ook de paragraaf over de financiële gevolgen in de nota van toelichting.

13. De leden van de VVD-fractie lezen dat het ontwerpbesluit voorziet in jaarlijkse indexatie van de maximumtarieven. Kan de minister toelichten hoe wordt beoordeeld of deze indexatie voldoende aansluit bij de ontwikkeling van de kosten van chartale dienstverlening? Op welke wijze wordt voorkomen dat de maximumtarieven op termijn niet meer passend zijn, of juist sneller stijgen dan vanuit het oogpunt van betaalbaarheid wenselijk is?

Het doel van de indexatie van de maximumtarieven is niet om aan te sluiten bij de ontwikkeling van de kosten van de chartale dienstverlening. Om de tarieven op hetzelfde reële niveau te houden, wordt bij de jaarlijkse indexatie één op één de ontwikkeling van de consumentenprijzen doorberekend. Van verdere indexatie is geen sprake, in lijn met de motie-Flach.[4] Dat betekent dat de ontwikkeling van de kosten voor chartale diensten niet wordt meegenomen bij de aanpassing van de maximumtarieven.

De leden van de VVD-fractie achten de continuïteit van het geldtransport van groot belang voor de werking van de chartale basisinfrastructuur. Zij constateren dat het ontwerpbesluit aanvullende verplichtingen bevat voor geldtransportondernemingen die een aanzienlijk deel van deze infrastructuur bedienen. Deze leden willen weten in hoeverre deze verplichtingen voldoende waarborgen bieden bij financiële problemen of uitval van een grote aanbieder en hoe wordt voorkomen dat de regelgeving onnodige belemmeringen opwerpt voor de markt.

14. Welke concrete mogelijkheden heeft DNB om de continuïteit van het geldtransport te waarborgen wanneer een grote of dominante geldtransportonderneming onverwacht uitvalt of haar dienstverlening sterk moet terugschroeven? Hoe beoordeelt de minister het risico dat alternatieve aanbieders onvoldoende capaciteit hebben om de dienstverlening op korte termijn over te nemen?

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 4.

15. Welke gevolgen hebben de aanvullende rapportageverplichtingen voor de administratieve lasten en operationele kosten van geldtransportondernemingen? De leden van de VVD-fractie

[4] Kamerstukken II 2025/26, 36711, nr. 28.

vragen of de minister kan toelichten hoe bij de uitwerking van deze verplichtingen rekening is gehouden met het advies van het ATR en hoe wordt voorkomen dat de regelgeving onnodige belemmeringen opwerpt voor concurrentie en toetreding tot de markt.

De administratieve lasten van de aanvullende rapportageverplichtingen voor geldtransportondernemingen zijn uitgewerkt in de memorie van toelichting bij de Wet chartaal betalingsverkeer. Zij zijn geschat op ca. € 10.000 eenmalig en € 9.000 structureel per jaar, voor de jaarlijkse kennisgeving van het aantal bediende locaties, de periodieke rapportages aan DNB, het opstellen en actualiseren van het afwikkelingsplan en het overleg met de toezichthouder. Het ATR heeft geadviseerd om het begrip 'relevante ontwikkelingen' in de halfjaarlijkse rapportage nader te definiëren. Een reactie daarop is te vinden op pagina 35 van het ontwerpbesluit. Ik verwacht dat met het voorgestelde monitoringsregime een goede balans is getroffen tussen beheersing van het continuïteitsrisico in het geldtransport en het voorkomen van onnodige belemmeringen voor de markt, zodat toetreding niet wordt ontmoedigd. Daarbij speelt mee dat Brink's sinds een paar jaar reeds vergelijkbare afspraken met DNB heeft in de vorm van de vrijwillige *living will*.

16. De leden van de VVD-fractie achten het van belang dat de werking van het besluit na inwerkingtreding nauwgezet wordt gevolgd. Een evaluatie na drie jaar biedt inzicht in de doeltreffendheid en de praktijkeffecten, maar eventuele knelpunten bij de bereikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid of continuïteit kunnen zich al eerder voordoen. Kan de minister toelichten welke indicatoren worden gebruikt om de werking van het besluit te monitoren en op welke wijze wordt de Kamer tussentijds geïnformeerd over de naleving van de bereikbaarheids- en beschikbaarheidsnormen, de ontwikkeling van de kosten van chartale dienstverlening en eventuele risico's voor de continuïteit van het geldtransport?

17. Is de minister bereid om de Kamer periodiek te informeren over de uitkomsten van de monitoring, met waar mogelijk inzicht in regionale verschillen en de gevolgen voor specifieke groepen gebruikers? Kan daarbij ook worden aangegeven welke ontwikkelingen aanleiding kunnen geven tot tussentijdse bijsturing, zonder de evaluatie van het besluit af te wachten?

De relevante partijen in het chartaal betalingsverkeer nemen deel aan het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB). Het MOB is een samenwerkingsverband dat zich richt op efficiënt, veilig, betrouwbaar en toegankelijk betalingsverkeer. De deelnemers aan het MOB kunnen hun ervaringen over de wet en dit besluit inbrengen. Onder deze deelnemers zijn vertegenwoordigers van specifieke groepen gebruikers, zoals ouderen, mensen met een visuele beperking of mensen met een lichamelijke handicap, verstandelijke beperking of chronische ziekte. Op basis van deze signalen, maar ook het toezicht door DNB kan de werking van het besluit gemonitord worden. Als daar blijkt dat de wetgeving geen soelaas biedt voor structurele problemen in de toegang tot contant geld, dan kan worden overwogen om tussentijds bij te sturen. De Kamer wordt geïnformeerd over de stand van het chartale betalingsverkeer bij de aanbieding van de jaarrapportages van het MOB.

18. De leden van de VVD-fractie vragen tot slot op welke wijze de minister naar aanleiding van de evaluatie kan bijsturen wanneer blijkt dat de normen onvoldoende bescherming bieden of dat de regelgeving onbedoelde gevolgen heeft voor de beschikbaarheid, betaalbaarheid of toegankelijkheid van contant geld.

Er zijn verschillende interventies denkbaar, afhankelijk van de problematiek. Te denken valt aan het faciliteren van de dialoog met de relevante betrokkenen, het inzetten op zelfregulering, of het aanpassen van de relevante regelgeving.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PRO-fractie

De leden van de PRO-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het ontwerpbesluit chartaal betalingsverkeer. Ze hebben nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PRO-fractie lezen: "DNB stelt ten eerste voor om deze norm op te hogen naar 4.000 automaten, vanwege een gestegen inwoneraantal, inflatie (waardoor hetzelfde aantal

biljetten minder waarde vertegenwoordigt) en het gegroeide belang van contant geld als terugvaloptie." Deze leden gaan mee in de redenatie van DNB. Toch heeft de minister besloten dat Geldmaat slechts 3.850 geldautomaten hoeft aan te bieden.

19. Hoe is de minister tot dit besluit gekomen? Is de minister van mening dat het aantal geldautomaten niet hoeft mee te stijgen met het inwonersaantal, inflatie en noodzaak tot contant geld? Kan de minister heel expliciet aangeven wat hij aan de redernering van het advies van de DNB verwerpt?

Vanaf de aankondiging van de wetgeving is het duidelijk geweest dat de bestaande normen uit het Convenant Contant Geld als basis zouden dienen.[5] De argumenten van DNB om de norm te verhogen, zijn begrijpelijk. Tegelijkertijd zijn er op dit moment geen sterke signalen dat het huidige aanbod van biljetopnamevoorzieningen ontoereikend is en is het aandeel van contant geld in het betalingsverkeer min of meer stabiel. Het besluit bevat bovendien andere maatregelen die de toegang tot contant geld verbeteren. Het gaat dan om het meten van de afstand over de weg, een verhoogde bereikbaarheidsnorm, een aanvullende dekkingsnorm in de 100 grootste bevolkingskernen en een strengere beschikbaarheidsnorm voor automaten zonder alternatief binnen vijf kilometer.[6] In dat licht leidt het besluit om de norm van 3.850 biljetopnamevoorzieningen te behouden naar oordeel van de regering tot een effectieve en efficiënte chartale basisinfrastructuur en een goede dienstverlening voor betaalrekeninghouders.

20. Verder vragen deze leden waarom de bereikbaarheidsnorm daalt van 99.76% naar 99%?

Het percentage daalt, maar het resultaat blijft gelijk. Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 7.

21. De leden van de PRO-fractie vragen daarnaast waarom het MKB wordt uitgesloten van het onverpakt storten van biljetten en munten tegen nultarief.

De regering heeft initieel beoogd om enkel een nultarief voor het onverpakt storten van bankbiljetten in te voeren voor particuliere gebruikers, te lezen in de toelichting bij de wet. De nultarieven voor de andere groepen gebruikers zijn bij amendement ingevoegd in de wet.[7] De indieners van het amendement hebben het midden- en kleinbedrijf daarbij niet betrokken.

Het mkb maakt onderdeel uit van de groep zakelijke betaalrekeninghouders die tegen een gemaximeerd tarief contant geld kan storten. De regering merkt op dat meer dan 99% van de bedrijven in Nederland tot het mkb behoort.[8] Het wordt niet onredelijk geacht dat ook dit type zakelijke betaalrekeninghouder een redelijke maximumvergoeding betaalt, zeker gelet op het volume waarmee gebruik wordt gemaakt van chartale diensten, zoals het afstorten van contant geld.

22. De leden van de PRO-fractie lezen: "Ten aanzien van de in de motie genoemde bescherming tegen ongewenste overnames geldt dat bij de evaluatie van de Wet veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames (Wet vifo) expliciet wordt bezien op welke wijze essentiële diensten binnen de chartale infrastructuur, waaronder dienstverlening zoals uitgevoerd door Brink's, onder vergelijkbare beschermingsvoorwaarden kunnen worden gebracht." Wanneer kan de Kamer deze evaluatie verwachten?

De minister van Economische Zaken heeft de evaluatie van de Wet vifo op 20 februari 2026 aan de Kamer aangeboden.[9] Ik ben momenteel, samen met de minister van Economische Zaken en Klimaat, bezig om de chartale infrastructuur onder de reikwijdte van de Wet vifo te brengen. Dit zal in de eerstvolgende geschikte wijziging van de Wet vifo worden meegenomen. Dit voornemen heb ik eveneens kenbaar gemaakt in de Kamerbrief over de afronding van de eerste fase van de

[5] Kamerstukken II 2022/23, 27863, nr. 137.
[6] Zie het ontwerp van de nota van toelichting, p. 13–15.
[7] Amendement-Flach c.s over een nultarief voor het opnemen en storten van geld voor particulieren, kerkgenootschappen en stichtingen en verenigingen met ANBI-status (Kamerstukken II 2025/26, 36711, nr. 26).
[8] Dashboard Staat van het mkb, Centraal Bureau van de Statistiek, 2026.
[9] Kamerstukken II 2025/26, 35153, nr. 31.

beleidscyclus vitaal, die ik uw Kamer in november 2025 heb gestuurd.[10] Hierin heb ik aangekondigd om nieuwe vitale aanbieders, voor wie dit logisch en passend is, onder het toepassingsbereik van Wet vifo te brengen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerpbesluit chartaal betalingsverkeer en de bijbehorende nota van toelichting. Naar aanleiding hiervan hebben zij nog enkele vragen.

23. De leden van de PVV-fractie constateren dat de meeste filialen van banken zijn gesloten en duizenden geldautomaten uit het straatbeeld zijn verdwenen. Zij vragen in kaart te brengen hoeveel filialen en geldautomaten er in de afgelopen tien jaar zijn gesloten. Hoe beoordeelt de minister deze ontwikkeling en welke eventuele maatregelen is deze bereid te treffen?

Het doel van de wet is om de chartale infrastructuur op een maatschappelijk wenselijk niveau te houden. De maatregelen in de wet en het besluit zorgen ervoor dat contant geld bruikbaar, beschikbaar, betaalbaar en bereikbaar blijft. Met de nieuwe wet- en regelgeving wordt het verdere afschalen van de dienstverlening tegengegaan. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel wordt nader ingegaan op de ontwikkeling van de gesloten bankkantoren en de introductie van Geldmaat.[11]

24. Tevens vragen de leden van de PVV-fractie om een beoordeling van de trend waarbij steeds meer winkels en openbare voorzieningen 'pin only' worden ingeregeld. Kan de minister concreet aangeven welke maatregelen worden genomen om klanten alsnog de mogelijkheid te geven om met cash te betalen?

Er wordt momenteel onderhandeld over een Europese verordening die de acceptatie van contante betalingen verplicht stelt. De verordening inzake contant geld als wettig betaalmiddel zal een algemene verplichting tot acceptatie van contant geld introduceren, met beperkte uitzonderingen. Op dit moment wordt onder andere over de reikwijdte van de acceptatieplicht gesproken in de trilogen tussen de Europese Commissie, het Europese Parlement en de Europese Raad. Ik stel uw Kamer periodiek op de hoogte van de voortgang van dit wetgevingstraject in het verslag over de Eurogroep en Ecofinraad.[12] Door het amendement-Dijk/Flach[13] komt er ook een nationale acceptatieplicht, waarvoor de regering de uitzonderingen uitwerkt. Ik heb uw Kamer laten weten dat ik de uitwerking van de nationale uitzonderingen pauzeer totdat duidelijk is hoeveel ruimte de Europese regels daarvoor laten.[14]

25. Deze leden willen ook weten hoe de minister de maatschappelijke gevolgen evalueert van de grootschalige bankfiliaalsluitingen in plattelandsgemeenten en krimpgebieden, en welke specifieke waarborgen dit besluit biedt tegen het verder verdwijnen van menselijk contact en fysieke bankvoorzieningen voor burgers die niet digitaal vaardig zijn of bewust voor contant geld kiezen.

De regering deelt het belang van een toegankelijk betalingsverkeer. In het besluit worden geen eisen gesteld aan het aantal bankkantoren, maar er worden wel eisen gesteld aan het aantal biljetopnamevoorzieningen en aan de bereikbaarheid en beschikbaarheid van contant geld. Deze maatregelen dragen niet alleen bij aan de beschikbaarheid en toegankelijkheid van contant geld voor mensen in plattelandsgemeenten en krimpgebieden, maar breder. Contant geld dient immers beschikbaar en toegankelijk te zijn voor alle gebruikers van de chartale infrastructuur.

Daarnaast zijn er diverse trajecten voor de specifieke behoeften van mensen die minder digitaal vaardig zijn of om een andere reden graag dienstverlening in fysieke vorm willen. Via het programma Toegankelijk Bankieren zet de financiële sector, in samenwerking met

[10] Kamerstukken II 2024/25, 30821, nr. 323.
[11] Zie hiervoor pagina 2 e.v. van de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel, met name de aantallen op pagina 5.
[12] Kamerstukken II, 21501-07.
[13] Kamerstukken II 2023/24, 36228, nr. 19.
[14] Kamerstukken II 2025/26, 27863, nr. 145.

consumentenorganisaties, stappen om het betalingsverkeer toegankelijker te maken. Een voorbeeld hiervan is het opzetten van de lokale ondersteuningsnetwerken ‘Hulp Dicht(er)bij’ en het verbeteren van de telefonische dienstverlening. Ook biedt Geldmaat bij een deel van hun geldautomaten geassisteerde dienstverlening aan, waarmee consumenten door een medewerker geholpen worden bij het opnemen of storten van contant geld. De regering is van oordeel dat de beschikbaarheid en toegankelijkheid van contant geld met deze bestaande en voorgenomen maatregelen voorlopig voldoende is gewaarborgd.

Op basis van de Toegankelijkheidsmonitor Consumenten van het MOB, die in het voorjaar van 2027 wordt verwacht, monitort de regering in hoeverre deze stappen daadwerkelijk bijdragen aan een toegankelijker betalingsverkeer. Als blijkt dat de acties van de sector onvoldoende toereikend zijn, kijkt de regering naar andere mogelijkheden om de toegankelijkheid te waarborgen, onder andere via wet- en regelgeving in het uiterste geval. De evaluatie van de wet en het besluit, drie jaar na hun inwerkingtreding, kan eveneens aanleiding geven om aanvullende eisen ten behoeve van de toegankelijkheid van het chartale betalingsverkeer in de regelgeving te verankeren.

26. De leden van de PVV-fractie willen weten waarom is gekozen voor een norm van 99% en niet voor een volledige wettelijke dekking van 100% voor álle inwoners van Nederland. Op welke wijze wordt gegarandeerd dat bewoners van het platteland geen slachtoffer worden van deze marge?

Het criterium ‘landelijk dekkend’ is ingevuld met bereikbaarheidsnormen die zijn bepaald op basis van berekeningen en advies van DNB. De ondergrens van de bereikbaarheidsnorm voor het opnemen van bankbiljetten binnen 5 kilometer is vastgesteld op 99% en zorgt ervoor dat de dienstverlening niet afgeschaald kan worden onder dat niveau. Een wettelijke dekkingsnorm van 100% zou ertoe leiden dat voorzieningen moeten worden geplaatst op plekken waar niet tot nauwelijks vraag is, of waar het praktisch onmogelijk is om een automaat te plaatsen, bijvoorbeeld midden in een weiland of natuurgebied. DNB heeft de mogelijkheid om met het huidige rapportagekader te monitoren op de bereikbaarheid voor mensen die op grotere afstand van een chartale voorziening wonen. Eventuele verslechtering kunnen zij signaleren.

Verder wordt verwezen naar de strengere eisen die het besluit stelt aan solitaire geldautomaten, die zich veelal bevinden in minder dichtbevolkte gedeeltes van het land. De landelijke dekkingsnorm, in aanvulling met de regels voor solitaire geldautomaten borgen dat chartale diensten voor bewoners in landelijke gebieden bereikbaar en beschikbaar blijven. Zie hiervoor ook het antwoord bij vraag 29.

27. Tevens vragen deze leden exact uiteen te zetten op welke objectieve en strikte wijze DNB verzoeken op basis van 'overmacht' zal beoordelen, teneinde te voorkomen dat dit een makkelijke vluchtroute wordt voor banken om noodzakelijke investeringen te ontduiken.

Voor de beoordeling van overmacht volgt DNB het algemeen bestuursrecht, vastgelegd in de artikelen 5:5 en 5:41 van de Algemene wet bestuursrecht. Deze artikelen bevatten de rechtvaardigings- en schulduitsluitingsgronden, waaronder ook de in de nota van toelichting bedoelde overmachtssituaties kunnen worden verstaan. In lijn met de wetssystematiek is het aan DNB en uiteindelijk de rechter om dit begrip nader in te vullen. Daarbij ligt het voor de hand dat zij de jurisprudentie tot uitgangspunt nemen. In de (strafrechtelijke) literatuur wordt wel een onderscheid gemaakt tussen situaties waarin het voor de overtreder volstrekt onmogelijk is om een overtreding niet te plegen (absolute overmacht) en situaties waarin een bijzondere omstandigheid maakt dat de overtreder geen sanctie wordt opgelegd (relatieve overmacht). In dit geval zal er veelal sprake zijn van het tweede geval, omdat de exploitant van de chartale basisinfrastructuur kan worden geconfronteerd met omstandigheden buiten zijn macht, die maken dat hij niet aan de verplichtingen uit de chartale wetgeving kan voldoen. Een relevante overweging kan in dat verband zijn of de inspanning die de exploitant had moeten verrichten om de overtreding te voorkomen, in redelijkheid van hem gevergd kon worden.

28. Ook wensen zij een inhoudelijke verklaring voor het feit dat de beschikbaarheidsnorm voor het onverpakt storten van biljetten in het besluit is verlaagd naar 94,5% respectievelijk 96% ten opzichte van het eerdere Convenant Contant Geld.

In de versie van het besluit die aan uw Kamer is overlegd is de beschikbaarheidsnorm voor het onverpakt storten van bankbiljetten vastgesteld op 96%. Dat betreft een verlaging van een halve procent ten opzichte van de norm uit het Convenant. Deze norm was bij het opstellen van het Convenant nieuw, en blijkt in de praktijk moeilijk haalbaar, ondanks de inspanningen van de banken. De automaten voor het onverpakt storten zijn gevoelig voor onjuist gebruik en voorzien van complexe, storingsgevoelige techniek. De nieuwe norm biedt meer speling om aan die technische beperkingen tegemoet te komen, terwijl de algemene beschikbaarheid hoog blijft. Verder wordt in de consultatieparagraaf van de toelichting nader verklaard waarom de beschikbaarheidsnorm is verlaagd, zie pagina 27 van het besluit.

29. Kan de minister verduidelijken hoeveel solitaire automaten er momenteel exact in Nederland staan opgesteld en op welke wijze DNB specifiek toeziet op de naleving van de verhoogde beschikbaarheidsnorm van 98% op deze cruciale locaties.

Onder het Convenant waren er circa 100 solitaire biljetopnamevoorzieningen, waarbij de dichtstbijzijnde alternatieve voorziening hemelsbreed op meer dan 5 kilometer afstand was. Onder het besluit, waar de afstand van 5 kilometer over de weg wordt gemeten, zijn er ca. 175 solitaire biljetopnamevoorzieningen op een totaal van 3.850. DNB ontvangt beschikbaarheidsinformatie per voorziening en kan zo nagaan of de strengere beschikbaarheidsnorm voor solitaire automaten wordt nageleefd. Geldmaat is op dit moment goed in staat om de Convenantsnorm te realiseren, en het is de verwachting dat dit ook onder het besluit mogelijk is.

30. De leden van de PVV-fractie vragen naar een analyse van het verwachte effect van de zakelijke tarieven op de bereidheid van MKB-ondernemers om contant geld aan de kassa te blijven accepteren. Deze leden vragen tevens te onderbouwen waarom er niet voor gekozen is om ook voor kleine ondernemers en verenigingen een kosteloze basisfrequentie voor opnames en stortingen wettelijk vast te leggen.

De belangrijkste maatregel uit het besluit om de kosten voor ondernemers te mitigeren, is de tariefregulering. Doordat de tarieven gemaximeerd worden, wordt voorkomen dat zakelijke klanten, waaronder mkb-ondernemers, onredelijk hoge kosten betalen voor chartale dienstverlening. Vanwege de maximumtarieven zullen zakelijke rekeninghouders die veel gebruikmaken van contant geld daarvoor over het algemeen minder gaan betalen. Verder wordt binnen afzienbare termijn een Europese acceptatieplicht voor contante betalingen verwacht. Zie daarover het antwoord op vraag 24. Ook nu al hebben ondernemers de maatschappelijke verantwoordelijkheid om contant geld te accepteren van mensen die het willen gebruiken.[15] Voor her punt over kosteloze dienstverlening aan kleine ondernemers en verenigingen wordt verwezen naar vraag 21.

31. Voorts wensen [de leden van de PVV-fractie] te vernemen hoe streng er wordt toegezien op de naleving van het omzeilingsverbod voor banken om zo te voorkomen dat deze kosten niet via verhoogde pakkettarieven of ontmoedigingsprikkels alsnog worden doorberekend.

DNB houdt toezicht op de eisen uit het besluit, waaronder de eisen aan de voorwaarden aan de dienstverlening in artikel 17. Dit artikel eist dat een bank geen andersoortige (financiële) voordelen biedt aan haar betaalrekeninghouders die minder of geen contant geld gebruiken. Op deze wijze wordt ontmoediging van het gebruik van contant geld tegengegaan.

32. Deze leden verzoeken de minister om een inhoudelijke reactie op de kritiek van het ATR inzake de zware maandelijkse rapportageverplichtingen. Zij vragen welke concrete stappen worden ondernomen om de administratieve lasten voor het bedrijfsleven en de instellingen te beperken.

Bij het opstellen van de rapportageverplichtingen is gestreefd naar een zo licht mogelijke invulling. Zoals in het ontwerp van de nota van toelichting wordt geschreven, kunnen voor de maandelijkse verstrekking drie hoofdredenen worden genoemd. Ten eerste wordt hiermee nauw aangesloten bij het Convenant. Ook onder het convenant wordt al sinds 2022 maandelijks gerapporteerd, waarbij de administratieve last voor Geldmaat niet onevenredig is gebleken. Ten tweede verzamelt

[15] Advies van de Europese Centrale Bank inzake beperkingen op contante betalingen (CON/2026/3).

Geldmaat de benodigde gegevens reeds in haar reguliere bedrijfsvoering ten behoeve van de door haar aangeboden locatiewijzer. Het omzetten van deze gegevens zodat zij geschikt zijn voor rapportage, is naar verwachting goed werkbaar. Ten derde zou jaarlijkse informatieverstrekking ervoor zorgen dat de gegevens moeilijk te beoordelen zijn en dat DNB pas laat kan beoordelen of er een overtreding heeft plaatsgevonden. Dat maakt de toezichthouder minder responsief, wat niet in het maatschappelijk belang is.

33. De leden van de PVV-fractie vragen welke concrete stappen de minister op korte termijn zal zetten om een algehele wettelijke acceptatieplicht voor contant geld in te voeren voor alle essentiële maatschappelijke voorzieningen en vitale sectoren.

Voor het antwoord over een wettelijke acceptatieplicht voor contant geld, met in begrip van essentiële maatschappelijke voorzieningen en vitale sectoren, wordt verwezen naar het antwoord op vraag 24.

34. De leden van de PVV-fractie vragen om een risicoanalyse ten aanzien van de extreme afhankelijkheid van één enkele commerciële marktpartij voor het gehele Nederlandse geldtransport. Zij vragen de minister voorts toe te lichten waarom het wetgevingskader toezichthouder DNB geen directe wettelijke aanwijzingsbevoegdheid geeft om in te grijpen indien de dominante geldtransporteur stilvalt. Welke concrete noodscenario's liggen klaar om te garanderen dat winkels en geldautomaten onder alle omstandigheden bevoorraad blijven?

Voor een overzicht van de risico's van de concentratie in de geldtransportmarkt en de maatregelen die de regering neemt om die te beheersen, inclusief crisisplannen voor noodsituaties, wordt verwezen naar het antwoord op vraag 5.

Een directe aanwijzingsbevoegdheid is inderdaad niet voorzien. Zelfs als DNB een dergelijke aanwijzingsbevoegdheid had, zou dat niet automatisch leiden tot een soepele overgang. Er zijn op dit moment op de Nederlandse markt geen spelers die de capaciteit hebben om de geldtransportactiviteiten van Brink's over te nemen. Een belangrijk argument is dat zo'n aanwijzingsbevoegdheid nieuwe spelers zou afschrikken om de markt te betreden. Bij dreigende discontinuïteit moet de markt op zoek naar een alternatief, waarbij DNB een coördinerende rol kan spelen. Zie daarover het antwoord op vraag 4.

35. Ten slotte wensen de leden [van de PVV-fractie] van de minister een heldere statusupdate te ontvangen over de opname van de chartale infrastructuur onder de beschermingsvoorwaarden van de Wet vifo, teneinde te voorkomen dat vitale onderdelen van de Nederlandse geldketen in handen vallen van ongewenste buitenlandse of kwaadwillende entiteiten.

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 22.

36. De leden van de PVV-fractie merken op dat voorzieningen ook het 500-eurobiljet moeten accepteren, ook al wordt dit biljet niet langer door het Eurosysteem uitgegeven. Muntstortvoorzieningen moeten ook 1- en 2-centmunten accepteren. Deze leden willen weten welke negatieve gevolgen en extra kosten dit met zich meebrengt. Hoeveel 500 eurobiljetten zijn er nog in omloop?

Uitgangspunt is dat deze denominaties wettig betaalmiddel zijn, en dat iedereen zijn contant geld in giraal geld moet kunnen omzetten. Daarom moeten de automaten deze munten en biljetten blijven accepteren. Dat gebeurt op dit moment ook. De regering heeft geen zicht op de eventuele besparingen als deze functionaliteit wordt uitgezet. Volgens de laatste ECB-cijfers uit september 2026 zijn de volgende aantallen van de genoemde denominaties in omloop:[16]

500-eurobiljetten	194.931.164
2-centmunten	32.596.824.000
1-centmunten	41.193.153.000

[16] https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/BKN. Dit betreft het totaal aantal biljetten en munten dat wereldwijd in omloop is, het betekent niet dat deze aantallen in Nederland aanwezig zijn.

37. Voorts merken de leden van de PVV-fractie op dat ten aanzien van de stortverplichting de bank meer dan 500.000 in Nederland woonachtige of gevestigde betaalrekeninghouders moet hebben, maar ook een balanstotaal van ten minste 50 miljard euro. Deze leden vragen nader te motiveren waarom er voor deze grenzen is gekozen en welke banken als gevolg hiervan geen stortverplichting hebben en welke juist wel.

Voor de grens van 500.000 in Nederland woonachtige of gevestigde betaalrekeninghouders is gekozen naar aanleiding van het advies van de Raad van State. Zoals in het nader rapport bij de Wet chartaal betalingsverkeer is toegelicht, is met die drempel een balans gezocht tussen het belang van een goede chartale dienstverlening, en de bedrijfsmatige en financiële gevolgen die deze verplichting zou hebben voor de kleinste banken. Hij biedt toekomstige toetreders in het Nederlandse bankenlandschap de kans om een grotere positie te verwerven voordat zij aan de stortverplichting moeten voldoen. Dat beperkt de regeldruk voor de kleinste banken en houdt de Nederlandse markt voor innovatieve bankdiensten aantrekkelijk, terwijl een goede stortdienstverlening ook voldoende gewaarborgd blijft.[17]

Het balanstotaal is in de wet opgenomen met het amendement-Van Berkel c.s.[18] De motivering voor de grens van het balanstotaal is opgenomen in de toelichting bij het amendement. Met deze grenzen is de verwachting dat, naast de drie grootbanken, voorlopig alleen ASN Bank onder de stortverplichting valt. Zie daarover ook de uitvoeringstoets van DNB.

Vragen en opmerkingen van de leden van de JA21-fractie

De leden van de JA21-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorliggende ontwerpbesluit chartaal betalingsverkeer. Deze leden hechten grote waarde aan het behoud en de bescherming van contant geld. Juist in een tijd van oplopende geopolitieke spanningen en toenemende cyberdreigingen is het kwetsbaar om voor het betalingsverkeer uitsluitend te vertrouwen op digitale infrastructuur. Over het voorliggende ontwerpbesluit hebben zij daarom nog enkele vragen.

De leden van de JA21-fractie constateren dat de fysieke noodfunctie van geldautomaten in het besluit nog onvoldoende aandacht krijgt. Het besluit stelt wel eisen aan de capaciteit van geldautomaten, waaronder de verplichting dat een automaat ten minste 6.000 biljetten moet kunnen bevatten, maar zegt weinig over de vraag of de automaat tijdens een daadwerkelijke crisis ook fysiek kan blijven functioneren. Juist dat achten deze leden essentieel. Een storing van het elektriciteitsnet, uitval van telecomverbindingen of een grootschalig cyberincident is in de huidige geopolitieke context niet ondenkbaar. Ook vanuit de sector is erop gewezen dat strategische robuustheid en operationele continuïteit bij dergelijke verstoringen explicieter onderdeel zouden moeten zijn van het beleidskader.

38. Kan de minister aangeven hoe momenteel wordt geborgd dat geldautomaten tijdens een stroom- of netwerkstoring daadwerkelijk beschikbaar blijven? Voor hoeveel uur of dagen kunnen de belangrijkste onderdelen van de chartale infrastructuur zelfstandig blijven functioneren? Indien daar momenteel geen concrete norm voor bestaat, is de minister dan bereid te onderzoeken of eisen kunnen worden gesteld aan bijvoorbeeld noodstroomvoorzieningen, offline registratie of andere fysieke fallback-systemen, zodat in ieder geval een basisniveau van contante geldopname gedurende een crisis beschikbaar blijft?

Het chartaal betalingsverkeer is een vitaal proces in Nederland, net als het girale betalingsverkeer. De weerbaarheid van belangrijke spelers in het betalingsverkeer heeft daarom de bijzondere aandacht van de regering. In algemene zin is het weerbaarheidsniveau van de financiële sector in Nederland zeer hoog. Dit komt door het stevige wetgevende kader, de hoge mate van naleving door de financiële sector en het robuuste toezicht, crisisstructuren en noodplannen die deze sector al kent. Zie daarover ook het antwoord op vraag 5.

[17] Kamerstukken II 2024/25, 36711, nr. 4.
[18] Kamerstukken II 2025/26, 36711, nr. 20.

Voor de chartale basisinfrastructuur geldt dat Geldmaat veel van haar geldautomaten heeft uitgerust met zowel een vaste netwerkverbinding als een draadloze verbinding, zodat verstoring in één netwerk niet direct leidt tot een niet-beschikbare voorziening. Noodstroomvoorzieningen worden door Geldmaat niet verzorgd, maar het kan wel zo zijn dat de locatie-eigenaar beschikt over een noodstroomvoorziening waar ook de geldautomaat op aangesloten is. Met deze maatregelen kunnen veelvoorkomende storingen, zoals plaatselijke netwerk- of stroomstoringen, het hoofd worden geboden.

Het blijft belangrijk dat betalingen, bijvoorbeeld voor het doen van boodschappen, doorgang kunnen blijven vinden in geval van nood. Contant geld is een belangrijke terugvaloptie bij uitval en verstoring. Daarom adviseert de overheid in de ‘denk vooruit’-campagne om contant geld in huis te hebben. De regering kijkt echter breder naar de weerbaarheid van het betalingsverkeer. Er wordt ook gewerkt aan het realiseren van technische opties om girale betalingen ook offline doorgang te laten vinden. Zo zal de digitale euro een offline variant kennen en ben ik in gesprek met de sector om de mogelijkheden voor offline pinnen te verkennen.

39. De leden van de JA21-fractie hebben tijdens de behandeling van het wetsvoorstel chartaal betalingsverkeer reeds hun zorgen geuit over de introductie van nultarieven en prijsplafonds. Het beschikbaar houden van contant geld brengt reële kosten met zich mee. Die kosten verdwijnen niet doordat de wetgever bepaalt dat zij niet rechtstreeks bij de gebruiker in rekening mogen worden gebracht. Deze leden wijzen erop dat nultarieven en prijsplafonds kunnen leiden tot niet-transparante kosten van andere bancaire diensten. In dit licht vragen deze leden de minister of hij kan garanderen dat banken de kosten voor de chartale infrastructuur niet zullen afwentelen op (MKB-)ondernemers via hogere zakelijke tarieven of door hogere kosten aan particulieren die nauwelijks contant geld gebruiken?

De tarieven die de bank aan zakelijke gebruikers kan rekenen worden gemaximeerd, waardoor banken geen hogere tarieven dan wettelijk bepaald mogen rekenen. Voor het verrekenen van de kosten op andere wijze wordt verwezen naar het antwoord bij vraag 11.

40. Betaalvereniging Nederland waarschuwt voor ongewenste gedragseffecten van het onbeperkt gratis storten van contant geld. Volgens hun kan het ontbreken van limieten ertoe leiden dat particuliere rekeningen oneigenlijk worden ingezet voor zakelijke transacties. De leden van de JA21-fractie vragen waarom er in het besluit niet is voorzien in de mogelijkheid om op basis van 'fair use'-limieten misbruik tegen te gaan. Hoe weegt de minister het structureel storten van een ondernemer op zijn particuliere rekening die vervolgens het bedrag overmaakt naar een zakelijke rekening? Ziet de minister dat als fraude en mag een bank daarop sanctioneren?

In het bij de Tweede Kamer ingediende wetsvoorstel werd beoogd om de nultarieven voor particulieren tot een bepaalde limiet te laten gelden. Boven die limiet zouden banken een gemaximeerde bijdrage mogen vragen. De nultarieven voor verschillende zakelijke groepen, zoals goede doelen, zijn vervolgens bij wet ingevoegd via het amendement-Flach c.s.[19] Dit amendement bevatte geen limieten en laat daarnaast geen ruimte om in dit besluit nadere voorwaarden of limieten te stellen aan het nultarief voor deze zakelijke groepen.

De regering benadrukt dat het oneigenlijk gebruik van een particuliere betaalrekening voor zakelijke doeleinden niet valt onder de reikwijdte van “het voorkomen van frauduleuze transacties” uit artikel 17 van het besluit. Met die term worden bijvoorbeeld transacties bedoeld waarbij de betaalrekeninghouder wordt misleid. Het onderscheid tussen zakelijke en particuliere betaalrekeninghouder volgt niet uit wet- of regelgeving, maar uit de voorwaarden die de banken zelf opstellen. Banken die vermoeden dat er sprake is van het oneigenlijk zakelijk gebruik van een particuliere betaalrekening, kunnen daar op hun eigen manier op toezien en eventuele acties op ondernemen op basis van de algemene voorwaarden waarmee de klant akkoord is gegaan bij het aangaan van de zakelijke relatie met de bank.

De leden van de JA21-fractie maken zich grote zorgen over de mate van concentratie in het Nederlandse geldtransport. De markt wordt feitelijk gedomineerd door één aanbieder, met een

[19] Kamerstukken II 2025/26, 36711, nr. 26.

marktaandeel van circa 95%. Voor een infrastructuur die juist in crisissituaties van essentieel belang kan zijn, achten deze leden een dergelijke afhankelijkheid zeer kwetsbaar.

41. Deze leden plaatsen grote vraagtekens bij de marktordening en de rol van de toezichthouders daarin. DNB wijst in haar uitvoeringstoets expliciet op de risico's van de verdergaande consolidatie en in het bijzonder de recente overname van Ziemann Nederland. Had deze laatste overname eigenlijk wel goedgekeurd mogen worden? Hoe kijkt de minister terug op de overname van Ziemann Nederland en de verdere concentratie die daardoor is ontstaan? Heeft het kabinet voorafgaand aan deze ontwikkeling voldoende oog gehad voor de gevolgen voor de continuïteit van het chartale betalingsverkeer? De ACM heeft in 2025 onderzoek ingesteld naar deze overname. Kan de minister aangeven wat de actuele stand van zaken daarvan is en wanneer de uitkomsten worden verwacht?

De overname van Ziemann Nederland door Brink's hoefde niet vooraf bij de ACM te worden gemeld omdat de omzetdrempels voor toepassing van het concentratietoezicht niet worden gehaald.[20] De ACM heeft aangekondigd deze overname desondanks te onderzoeken omdat zij zorgen had over mogelijke overtreding van het verbod op misbruik van een economische machtspositie. Het onderzoek van de ACM richt zich dus op mogelijk misbruik van een machtspositie door Brinks door het overnemen van Ziemann. De ACM heeft nog geen uitlatingen gedaan over de stand van zaken van dit onderzoek. Ik zie uit naar de uitkomsten.

42. Voorts vragen deze leden welke mogelijkheden er nog bestaan om verdere concentratie tegen te gaan. Hoe gaat de minister voorkomen dat ook het resterende deel van de markt verdwijnt? Welke instrumenten hebben de ACM, DNB of de minister om verdere overnames of marktconcentratie tegen te houden? Worden verdere overnames in deze sector door de toezichthouder überhaupt nog toegestaan? En welke stappen gaat de minister zetten om te zorgen dat het marktaandeel weer wordt gediversifieerd?

In de toekomst kan de ACM een dergelijke overname die onder de omzetdrempels blijft mogelijk inroepen en vervolgens onderzoeken. De Tweede Kamer heeft op 22 september namelijk ingestemd met het initiatiefvoorstel voor de Wet inroepbevoegdheid ACM.[21] Het wetsvoorstel ligt nu in de Eerste Kamer. Daarnaast heeft de ACM de bevoegdheid om op te treden tegen misbruik van een economische machtspositie. De ACM kan onder andere optreden als het gedrag van een geldtransportonderneming met een economische machtspositie kan leiden tot uitbuiting van afnemers of uitsluiting van concurrenten.

Het is aan de ACM om te bepalen of overnames die onder het concentratietoezicht (of, in de toekomst, onder de inroepbevoegdheid) vallen, worden toegestaan. De ACM besluit ook zelf of en hoe zij optreedt tegen mogelijk misbruik van een economische machtspositie. Daar mag ik of de Minister van Economische Zaken geen invloed op uitoefenen. De regering probeert randvoorwaarden te creëren voor meer concurrentie op de markt voor geldtransport, bijvoorbeeld door geen aanvullende toetredingsdrempels voor kleinere partijen te introduceren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpbesluit chartaal betalingsverkeer. De leden hebben voor nu geen vragen aan het kabinet.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van het voorliggende ontwerpbesluit. Zij hebben daarover enkele vragen.

43. De leden van de SGP-fractie vragen naar de uitvoering van de motie-Flach (Kamerstuk 36 711, nr. 29). Zij lezen dat bijvoorbeeld de beschikbaarheidsnorm voor onverpakt storten wel is versoepeld ten opzichte van het Convenant Contant Geld. Kan de minister concreet aangeven waar

[20] Artikel 29 Mededingingswet.
[21] Kamerstukken 36774.

het Besluit afwijkt van het convenant en waar de regels soepeler zijn vormgegeven? Is met deze uitzonderingen wel recht gedaan aan de genoemde motie?

In aanvulling op de eerder met de Kamer gedeelde tabel over de verschillen tussen het Convenant Contant Geld en de wet,[22] zijn er tussen convenant en het ontwerpbesluit de volgende verschillen.

Onderwerp	**Verschillen**
Bereikbaarheid	
Afstanden meten	Convenant: hemelsbreed Besluit: over de weg
Grondslagen bereikbaarheid	Convenant: binnen 5 kilometer of binnen 20 autorijminuten Besluit: binnen 5 of 10 kilometer In het besluit worden de afstanden tot 'zakelijke diensten' voorts berekend op basis van de afstand tot winkels, wat beter aansluit bij de feitelijke situatie.
Normen bereikbaarheid	Vastgesteld op basis van huidige realisatie van het convenant, die hoger is dan de normen in het convenant. Aanvullende norm voor dekking in de 100 grootste bevolkingskernen.
Beschikbaarheid	Gelijke percentages, met uitzondering van het percentage voor onverpakt storten. Zie daarover de consultatieparagraaf van het ontwerpbesluit (p. 27). Meer automaten vallen onder de strengere beschikbaarheidsnorm voor automaten zonder alternatief binnen 5 kilometer.
Capaciteit en aantallen	Convenant: een minimaal aantal automaten (aantallennorm) voor alle diensten. Besluit: aantallennorm voor onverpakt biljetten opnemen en een norm voor de capaciteit per automaat.
€5-biljetten	Convenant: 5% automaten met €5-biljetten. Besluit: 10% automaten met €5-biljetten.
Overige eisen	Convenant: geen overige eisen. Besluit: eisen aan plaatsing en herkenbaarheid, functionaliteit, op te nemen denominaties.
Tarieven banken	Convenant: tariefbevriezing behoudens indexatie. Besluit: nultarieven en maximumtarieven met indexatie.
Voorwaarden banken	Convenant: geen eisen. Besluit: alleen beperkingen stellen om nauw omschreven redenen; te gebruiken betaalinstrumenten; omzeilingsverbod tariefregulering.
Toezicht	Convenant: monitoring van naleving normen. Besluit: bestuursrechtelijk toezicht en handhaving.

Naar het oordeel van de regering is uit deze tabel alleen de beschikbaarheidsnorm voor onverpakt storten te kenschetsen als een versoepeling ten opzichte van het Convenant. De lagere beschikbaarheidsnorm voor onverpakt storten is gebaseerd op de ervaringen met het Convenant. In de praktijk bleek deze norm niet in alle gevallen haalbaar. Met de beperkte verlaging (tot 96%) is de verwachting dat de norm in de praktijk haalbaar is, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de belangrijke functie van het onverpakt storten. Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 28.

Aantallennormen voor andere soorten voorzieningen dan het opnemen van biljetten zijn niet opgenomen om het besluit niet onnodig complex te maken. Daarom richt het besluit zich op de belangrijkste norm, van 3.850 voorzieningen voor biljetopname. De extra aantallennormen zijn niet vereist omdat deze diensten niet noodzakelijk worden geacht voor de terugvalfunctie van contant geld. Voor deze diensten worden, net als in het Convenant, wel bereikbaarheids- en beschikbaarheidsnormen gesteld waarmee een goede toegang tot deze diensten geborgd blijft, en er tegelijkertijd ruimte blijft voor de banken om de chartale infrastructuur efficiënt in te richten. Bovendien zijn de bereikbaarheidsnormen iets strenger dan onder het Convenant, om het

[22] Kamerstukken II 2024/25, 36711, nr. 6, vraag 68.

wegvallen van de aantallennormen te compenseren en te zorgen dat de huidige spreiding niet verslechtert.

Naar het oordeel van de regering wordt met deze aanpassingen nog steeds recht gedaan aan de geest van de motie-Flach om de eisen uit het Convenant als ondergrens te stellen, in het licht van de bovengenoemde redenen en de verscheidene aanscherpingen van het Convenant die in de tabel worden genoemd.

44. De leden van de SGP-fractie zijn verheugd te lezen dat de tarieven voor het opnemen van biljetten en het onverpakt storten van biljetten en munten tegen een nultarief geschieden voor particuliere betaalrekeninghouders, kerkgenootschappen en algemeen nut beogende verenigingen of stichtingen. Dit zorgt ervoor dat veel geld uit bijvoorbeeld collecten aan goede doelen gebruikt kan worden waar het voor bedoeld is en niet gebruikt hoeft te worden voor stortingskosten. Tegelijk begrijpen zij dat een deel van deze entiteiten geen mogelijkheid heeft om onverpakt te storten, maar alleen verpakt kunnen storten. Daarvoor geldt een maximumtarief. Herkent de minister deze signalen? Ziet de minister mogelijkheden om dit probleem op te lossen?

Ik herken de signalen dat de goede doelensector praktische problemen ondervindt om donaties door vrijwilligers onverpakt af te laten storten, mede door de sluiting van bankkantoren. Ook gaf de sector aan dat het afstorten kostbaar was. Zoals eerder toegezegd ben ik in gesprek getreden met de goede doelensector en DNB om op zoek te gaan naar een duurzame oplossing voor deze problemen. De introductie van het nultarief voor het onverpakt storten van contant geld biedt een uitkomst voor een deel van de problematiek. Verder hebben de goede doelen de mogelijkheid om gebruik te maken van het onverpakt storten tegen een nultarief. De praktische problemen bij het onverpakt afstorten kunnen bijvoorbeeld verholpen worden door het aanbieden van zogeheten ‘tegels’, zoals die nu ook beschikbaar zijn bij de voorzieningen voor het storten van muntgeld.

Een verdere uitbreiding van het nultarief naar verpakt storten zou leiden tot een verplaatsing van de kosten. In het besluit worden de tarieven voor verpakt storten gemaximeerd, waardoor banken geen kosten mogen rekenen die hoger zijn dan de gereguleerde tariefstelling. Op deze wijze wordt voorkomen dat de impact op het kostenniveau van goede doelen niet verder groeit.

45. De leden van de SGP-fractie hebben vragen over de indexatie van de tarieven. Zij wijzen erop dat de tarieven vaak (terecht) enkele tot tientallen centen betreffen. Een indexatie met de inflatie zal dus vaak, na afronding, geen effect sorteren. Of de indexatie wordt juist naar boven afgerond. Hoe wordt voorkomen dat, door afrondingsverschillen, de indexatie over langere termijn hoger wordt dan de cumulatieve inflatie in de periode? Is het niet beter om de tarieven bijvoorbeeld elke vijf of elke tien jaar te indexeren?

Voor de berekening van de inflatie wordt telkens het jaar van inwerkingtreding als basisjaar gebruikt, waarna naar boven of beneden wordt afgerond. Zo wordt voorkomen dat, zoals de leden van de SGP-fractie terecht schetsen, de indexatie op langere termijn hoger wordt dan de cumulatieve inflatie in die periode. Een indexatie elke vijf of elke tien jaar wordt minder aangewezen geacht, omdat die zou leiden tot relatief grote tariefsprongen.

46. De leden van de SGP-fractie vragen aandacht voor het aangenomen amendement van het lid Flach c.s. over een basisbetaalrekening voor ondernemingen, verenigingen en stichtingen (Kamerstuk 36 711, nr. 27). Zij vragen naar de stand van zaken van de inwerkingtreding van dat amendement? Kan de minister bevestigen dat dit recht per 1 januari 2027 ingaat?

Ik ben voornemens om het amendement, zoals eerder beoogd, per 1 januari 2027 in werking te laten treden.

47. De leden van de SGP-fractie lezen dat bij de vaststelling van de tarieven rekening is gehouden met het amendement van het lid Flach (Kamerstuk 36 711, nr. 14). Het doel van dat amendement was, onder andere, om te voorkomen dat de tarieven een ontmoedigende werking hebben op het gebruik van contant geld, zeker voor ondernemers. In de toelichting van het amendement wordt daarom ook voorgesteld om hier concrete maatregelen voor te nemen. Zoals het mogelijk maken

dat betaalrekeninghouders elke week een keer gratis kunnen afstorten, of wekelijks tot een bepaald bedrag tegen een laag tarief contant geld kunnen afstorten. Klopt het dat die suggesties niet zijn overgenomen? Is het mogelijk om dit alsnog in te voeren?

In lijn met het amendement-Flach[23] is het publiek belang van contant geld als uitgangspunt genomen voor de maximumtarieven. Bij de bepaling van de maximumtarieven en hun grondslagen zijn een aantal andere factoren in overweging genomen, waarvoor ik verwijs naar het antwoord bij vraag 11. Vanuit dat publiek belang is een balans getroffen tussen tarieven die in enig verband staan met de huidige tarieven van de chartale transactie, en tarieven die niet leiden tot ontmoediging van het gebruik van contant geld. Ik acht het niet onredelijk dat zakelijke gebruikers tegen een gemaximeerd tarief bijdragen aan het chartale betalingsverkeer.

De nultarieven voor het storten en opnemen van contant geld voor particulieren, kerkgenootschappen en stichtingen en verenigingen met ANBI-status geeft een groot deel van de betaalrekeninghouders in Nederland kosteloos toegang tot chartale diensten. De suggesties uit de toelichting van het amendement ten behoeve van de zakelijke gebruikers zijn niet overgenomen. Ik zie momenteel geen aanleiding om de voorgestelde acties in te voeren. Uiteraard staat het de banken vrij om dergelijke acties, zoals wekelijks kosteloos afstorten of diensten aanbieden tegen tarieven lager dan de wettelijke tariefstelling, in te voeren voor hun zakelijke klanten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerpbesluit. Deze leden zijn van mening dat het recht op gemakkelijke toegang tot zowel chartale als girale betalingen essentieel is om te verzekeren dat iedereen kan meedoen in de samenleving. Deze leden hebben de volgende vragen.

48. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie merken op dat het recht op een basisbetaalrekening onder druk staat door aangekondigde buitenlandse sanctiebesluiten. Is het kabinet bereid, ter verduidelijking van de werking van het recht op een basisbetaalrekening in Nederland, Nederlandse financiële instellingen erop te wijzen dat aan individuele rechters en medewerkers van het Internationaal Strafhof geen basisbetaalrekening mag worden geweigerd of opgezegd uitsluitend vanwege hun vermelding op een Amerikaanse sanctielijst? Is het kabinet bereid daarbij ook te wijzen op de mogelijke gevolgen van het niet naleven van deze regels? Zo nee, waarom niet?

Ja, ik ben bereid om dit te verduidelijken. Een betaalrekening is essentieel om deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk betalingsverkeer voor zowel consumenten als zakelijke klanten, stichtingen en verenigingen.

In Nederland hebben particulieren sinds 2001 de mogelijkheid om een beroep te doen op het Convenant inzake een pakket primaire betaaldiensten (het Convenant Basisbankrekening) als zij om bepaalde redenen niet over een betaalrekening konden beschikken. In het Convenant hebben vijf banken en verschillende convenantpartners, zoals hulpverleningsinstanties, afgesproken dat iedereen in Nederland boven de 18 jaar met een bekend verblijfsadres een betaalrekening moet kunnen openen. Een consument moet een aanvraag indienen bij de bank waar de consument het laatste klant was. Indien deze bank niet is aangesloten bij het Convenant Basisbankrekening, dan kan de consument terecht bij een van de banken die wel deelneemt aan het Convenant.

Daarnaast is er voor particulieren ook de Europese Richtlijn betaalrekeningen (2014/92/EU). Onder deze Richtlijn is een bank die in Nederland aan particulieren een betaalrekening aanbiedt verplicht om particulieren die rechtmatig in de Europese Unie verblijven op verzoek de gelegenheid te bieden om een basisbetaalrekening te openen indien de reguliere rekening is gesloten. In Nederland is het recht op het openen van een basisbetaalrekening in 2016 in de Wet op het financieel toezicht (Wft) geïmplementeerd. Naar aanleiding van de Europese Richtlijn is het Convenant Basisbankrekening destijds aangepast. Bij de inwerkingtreding van het amendement-

[23] Kamerstukken II 2025/26, 36711, nr. 14.

Flach c.s.[24] worden artikelen 4:71g, 4:71h, 4:71i en 4:71k Wft aangepast, waardoor deze ook zullen gaan gelden voor ondernemingen, verenigingen en stichtingen.

Zoals de indieners van het amendement verduidelijken in de toelichting zijn er gronden om een zakelijke betaalrekening te weigeren. Dat mag echter alleen op grond van een concrete, wettelijke basis in de toepasselijke Nederlandse of Europese wetgeving. Toepassing van wet- en regelgeving kan in bepaalde gevallen ertoe leiden dat diensten niet mogen worden verleend aan bepaalde zakelijke klanten. Vermelding op een Amerikaanse sanctielijst is op zichzelf geen grond om een basisbetaalrekening te weigeren aangezien dit geen Nederlandse of Europese wetgeving betreft.

Artikel 4:71g, lid 1 van de Wft bepaalt dat een bank verplicht is om het openen van een basisbetaalrekening te weigeren wanneer zij bij de aanvraag niet kan voldoen aan de eisen uit Wwft. Daarnaast bepaalt Artikel 4:71g, lid 2 van de Wft dat er nog aanvullende voorwaarden zijn waarop een bank het openen van een basisbetaalrekening mag weigeren. Zo mag een bank het openen van een basisbetaalrekening weigeren indien de aanvrager:

a) niet kan aantonen een werkelijk belang te hebben bij het openen van een basisbetaalrekening in Nederland;
b) bij een in Nederland gevestigde bank een aanvraag voor een basisbetaalrekening heeft lopen of reeds een betaalrekening aanhoudt bij een andere in Nederland gevestigde bank, waarmee hij gebruik kan maken van de diensten, genoemd in artikel 17, eerste lid, van de richtlijn betaalrekeningen, tenzij de aanvrager verklaart ervan in kennis te zijn gesteld dat die betaalrekening zal worden opgeheven;
c) minder dan acht jaar geleden onherroepelijk is veroordeeld voor een misdrijf;
d) een basisbetaalrekening had die op grond van artikel 4:71i, eerste lid, onderdeel f, minder dan twee jaar geleden is beëindigd; of
e) weigert om desgevraagd de in het derde lid bedoelde verklaring te ondertekenen.[25]

Indien het openen van een basisbetaalrekening op basis van de weigeringsgronden van de betaalrekeningenrichtlijn door banken wordt geweigerd, dan kan de consument een aanvraag indienen voor een basisbetaalrekening onder het Convenant Basisbankrekening als laatste terugvaloptie. De Wet chartaal betalingsverkeer bevat na amendering door de Tweede Kamer ook een wettelijke plicht voor banken om een basisbetaalrekening aan te bieden aan ondernemingen, verenigingen en stichtingen. De AFM gaat toezicht houden op de naleving van de eisen voor een basisbetaalrekening voor zakelijke klanten. Aan overtreding van het nieuwe artikel 4:71k Wft wordt de tweede boetecategorie verbonden, dezelfde als aan overtreding van artikel 4:71f Wft over een basisbetaalrekening voor consumenten.

49. Is het kabinet bereid om, in het verlengde van de Nederlandse toezegging om het Internationaal Strafhof te steunen en in de context van de recente breed gesteunde oproep van vele leden van het Europees parlement, juristen en meer dan 120 organisaties[26], zo nodig met een spoedwet, de reikwijdte van het recht op een individuele basisbetaalrekening te verbreden tot in Nederland gevestigde medewerkers van internationale organisaties, zodat dit nog binnen de Amerikaanse overgangstermijn van zes maanden effect heeft? Zo nee, waarom niet?

Zoals ik toelicht in mijn beantwoording van vraag 48 zullen individuele rechters en medewerkers van het Internationaal Strafhof middels de Europese betaalrekeningen richtlijn (2014/92/EU) blijvend een beroep kunnen doen op een basisbetaalrekening voor particulieren. De richtlijn verplicht om particulieren die rechtmatig in de Europese Unie verblijven op verzoek de gelegenheid te bieden om een basisbetaalrekening te openen indien de reguliere rekening is gesloten. Indien het openen van een basisbetaalrekening op basis van de weigeringsgronden van de betaalrekeningenrichtlijn door banken wordt geweigerd, dan kan de particuliere klant een aanvraag indienen voor een basisbetaalrekening onder het Convenant Basisbankrekening. Zodra het amendement basisbetaalrekening voor ondernemingen, verenigingen en stichtingen inwerking treedt kunnen ook ondernemingen, stichtingen en verenigingen beroep doen op een

[24] Kamerstukken II 2025/26, 36711, nr. 27.
[25] Artikel 4:71g, tweede lid, van de Wet op het financieel toezicht.
[26] ICJ.org, 12 oktober 2026, https://www.icj.org/joint-statement-states-must-act-now-to-protect-the-international-criminal-court-from-unlawful-us-sanctions/

basisbetaalrekening. Dit zal naar verwachting binnen de Amerikaanse overgangstermijn van zes maanden vallen, aangezien ik voornemens ben om de bepalingen over de zakelijke basisbetaalrekening per 1 januari 2027 in werking te laten treden.

50. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie constateren daarnaast dat het besluit wel de boeteregeling bevat rond het recht op basisbetaalrekening voor bedrijven, maar niet de inwerkingtreding van het artikel 4:71k Wft zelf regelt. Dit artikel is via het amendement-Flach c.s. (Kamerstuk 36 711, nr. 27) in de Wet chartaal betalingsverkeer opgenomen en geeft ondernemingen, verenigingen en stichtingen recht op een basisbetaalrekening. Is het kabinet bereid om, gezien de situatie rond het Internationaal Strafhof en de door 37 organisaties gestuurde brandbrief aan de Commissie Digitale Zaken[27] artikel 4:71k Wft met spoed bij afzonderlijk koninklijk besluit in werking te laten treden? Wat is de nu voorziene datum van inwerkingtreding van dit artikel? Kan het kabinet toezeggen dat de inwerkingtreding uiterlijk op 1 januari 2027 plaatsvindt? Zo nee, waarom niet?

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 46 en 50.

Vragen en opmerkingen van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpbesluit chartaal betalingsverkeer. Deze leden zien dat contant geld meer dan een betaalmiddel is, maar een manier om ervoor te zorgen dat iedereen bij het betalingsverkeer blijft betrokken en een cruciale rol kan spelen bij het uitvallen van digitaal verkeer. Zij hebben nog wel een aantal vragen.

51. De leden van de ChristenUnie-fractie zijn verheugd dat het amendement-Flach c.s. (Kamerstuk 36 711, nr. 26) wordt uitgevoerd. Dat geldt in het bijzonder voor het ontbreken van een limiet op het nultarief. Ook steunen zij dat het kabinet het voorstel van de Betaalvereniging Nederland afwijst om het nultarief te beperken tot ANBI's met een CBF-erkenning of lidmaatschap van het Collecteplan. Deze leden zien wel dat het nultarief in de praktijk minder ver reikt dan nodig. Goede Doelen Nederland en het Collecteplan wijzen er namelijk op dat briefgeld meestal in sealbags wordt afgestort. Daarvoor blijft een tarief van 5,80 euro per storting plus 0,055 euro per biljet te gelden. Ook voor het opnemen van muntrollen betalen kerken en verenigingen 0,50 euro per rol. Deze tarieven vormen voor kleinere instanties een uitdaging. Ziet de minister ruimte om voor kerkgenootschappen en ANBI's een apart, lager maximumtarief voor verpakt storten vast te stellen, bijvoorbeeld zonder vast bedrag per transactie?

De regering waardeert het werk van de goede doelen. Momenteel wordt echter geen ruimte gezien om een lager maximumtarief te hanteren voor het verpakt storten voor specifieke groepen. Verdere verlaging van dit tarief zou leiden tot een verdere verplaatsing van de kosten. Het maximeren van de tarieven voor het verpakt storten in het besluit zorgt ervoor dat de impact op het kostenniveau van goede doelen niet groeit. Daarnaast hebben de goede doelen de mogelijkheid om gebruik te maken van het onverpakt storten tegen een nultarief.

52. Volgens de Betaalvereniging Nederland kunnen banken de ANBI-status alleen met de hand controleren. De leden van de ChristenUnie-fractie willen voorkomen dat zulke uitvoeringsproblemen bij de evaluatie een argument worden om het nultarief in te perken. Eveneens achten zij het belangrijk dat er geen onnodige uitvoeringsdruk bij de banken komt te liggen. Is de minister bereid om samen met de Belastingdienst te zorgen dat banken de ANBI-status geautomatiseerd kunnen controleren, bijvoorbeeld via het openbare ANBI-register?

De regering erkent dat het amendement-Flach c.s.[28] een administratieve inspanning van de banken vraagt om systemen aan te passen, zodat er geen kosten worden gerekend voor het gebruik van chartale diensten aan stichtingen en verenigingen met ANBI-status. Er wordt verwacht dat banken de controle van de ANBI-status van een klant op zelfstandige wijze kunnen uitvoeren, via de

[27] Publicspaces.net, 17 september 2026, https://publicspaces.net/2026/09/17/brief-aan-de-tweede-kamer-bescherm-europese-organisaties-tegen-buitenlandse-sanctiedruk/
[28] Kamerstukken II 2025/26, 36711, nr. 26.

website van de Belastingdienst. De Belastingdienst beheert via hun website een openbaar toegankelijk ANBI-register. Dit register is direct raadpleegbaar en bevat gegevens die de bank kan gebruiken om te controleren of een klant ANBI-status heeft. Voor individuele gevallen kan de status gecontroleerd worden via het programma 'ANBI zoeken' op de website van de Belastingdienst.[29] In aanvulling hierop stelt de Belastingdienst een openbaar, downloadbaar bestand beschikbaar op hun website.[30] Dit bestand bevat alle relevante gegevens van de instellingen die ANBI-status hebben, namelijk naam, het Rechtspersonen en Samenwerkingsverbanden Informatienummer (RSIN), de datum van publicatie, plaats en website. Ook bevat dit bestand gegevens over van welke instellingen de ANBI-status is ingetrokken, al dan niet met terugwerkende kracht, met de dagtekening van de intrekkingsbeschikking (dit kan in de toekomst liggen) en de datum met ingang waarvan de ANBI-status is ingetrokken. Intrekkingen verdwijnen na een periode van meerdere jaren van deze lijst. Het bestand wordt elke week ververst en maakt daarmee de wijzigingen van de afgelopen week inzichtelijk. Zo kunnen banken zonder het opvragen van aanvullende gegevens de controle voltooien. De wijze waarop de uitvoering van de controle als intern proces bij banken wordt ingericht, ligt binnen de eigen bedrijfsvoering van de banken zelf.

53. Het amendement-Ergin (Kamerstuk 36 711, nr. 34) geeft de gelegenheid om via AMvB regels te stellen rondom contant geld voor kwetsbare groepen. Deze mogelijkheid wordt echter beperkt gebruikt. Het kabinet wacht de Toegankelijkheidsmonitor in het voorjaar van 2027 af. De leden van de ChristenUnie-fractie vinden dat mensen die digitaal niet meekomen niet afhankelijk mogen blijven van de welwillendheid van de sector. Welke maatstaf hanteert de minister bij de beoordeling van de monitor? Wanneer zijn de acties van de sector "onvoldoende toereikend"?

De banken hebben zich de afgelopen jaren zowel individueel als gezamenlijk, samen met consumenten- en belangenorganisaties, ingezet om hun dienstverlening toegankelijker te maken. De toegankelijkheid van het betalingsverkeer wordt regelmatig besproken in het MOB. In het MOB zijn ook diverse toegankelijkheidsdoelstellingen afgesproken. De toegankelijkheid van het betalingsverkeer wordt periodiek gemonitord via de Toegankelijkheidsmonitor Consumenten. De volgende Toegankelijkheidsmonitor wordt gepubliceerd in het voorjaar van 2027 en zal inzichtelijk maken in hoeverre de verbeteracties van de sector effect hebben gehad en of de toegankelijkheid voldoende gewaarborgd wordt.

Ik vind het belangrijk dat het betalingsverkeer toegankelijk is en dat iedereen die dat wil mee kan doen aan het betalingsverkeer. Eerder heb ik toegezegd om, mochten de genomen acties niet toereikend zijn, ik naar andere mogelijkheden kijk om de toegankelijkheid te waarborgen, in het uiterste geval via regulering. Bij deze beoordeling kijk ik naar de mate waarop de afgesproken toegankelijkheidsdoelstellingen worden behaald en betrek ik het advies van het MOB.

54. DNB wijst er in de uitvoeringstoets op dat zij op grond van de wet en het besluit geen andere partij kan verplichten geldtransport uit te voeren als de dominante marktpartij wegvalt. De markt is na de overname van Ziemann verder geconcentreerd. De minister noemt deze beperking "inherent aan de private inrichting van de markt". De leden van de ChristenUnie-fractie vinden deze afhankelijkheid voor een voorziening die bij een crisis onmisbaar is zorgelijk. Hoe gaat de minister om met de punten die de Europese Centrale Bank noemt: stroomuitval, afhankelijkheid van software van buiten Europa en de capaciteit om bij een crisis meer biljetten uit te geven? Hoe wordt de Kamer, zonder dat vertrouwelijke crisisplannen openbaar worden, toch in staat gesteld de weerbaarheid van de chartale keten te beoordelen?

Het girale en chartale betalingsverkeer zijn vitale processen in Nederland. Hierover is de Kamer in november 2025 geïnformeerd.[31] De Kamer wordt in het eerste kwartaal van 2026 geïnformeerd over de volgende stap in de beleidscyclus vitaal waarbij zal worden ingegaan op hoe weerbaar deze vitale processen en dienstverleners zijn.

---

[29] https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/aftrek-en-kortingen/content/anbi-status-controleren.
[30] https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/themaoverstijgend/brochures_en_publicaties/open_data_anbi.
[31] Kamerstukken II 2024/25, 30821, nr. 323

Vitale aanbieders in de chartale keten zijn onderdeel van een sectorale crisismanagementstructuur met DNB, AFM en het ministerie van Financiën, het TCO. Het TCO oefent jaarlijks met al haar leden. Hierin worden scenario’s met operationele verstoringen zoals stroomuitval en cyberaanvallen bij derde partij IT-dienstverleners meegenomen. Zie ook de antwoorden op de vragen 5, 22, 34 en 38.